

Přednáška pro VIII. jarní semestr magisterského studia

PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ A JINÉ ZAJIŠŤOVACÍ ÚKONY V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc.

24.3.2016

Obecné výklady o zajišťovacích úkonech

Podstata předběžných opatření a zajišťovacích úkonů

- Omezení základních práv x účel trestního řízení
- Absolutní práva
- Minimální práva v trestním řízení
- Zásada přiměřenosti
- Zásada zdrženlivosti
- Zásada subsidiarity
- Zásada soudní kontroly

Základní právní úprava

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (zejména čl. 5 o vazbě, čl. 6 o právu na spravedlivý proces, čl. 7 o nedotknutelnosti osoby a soukromí nebo čl. 8 o ochraně listovního tajemství, tajemství dopravovaných zpráv, ochrana obydlí, atd.),
- Ústava
- Listina základních práva a svobod (např. čl. 7 o nedotknutelnosti osoby a soukromí, čl. 8 o vzetí do vazby, čl. 12 o nedotknutelnosti obydlí, čl. 13 o ochraně listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů, čl. 14 o ochraně pohybu a pobytu, atd.)
- Listina základních práv Evropské unie – nejširší katalog
- Trestní řád (§ 2 a hlava čtvrtá – zajištění osob, věcí a jiných majetkových hodnot - § 67 a násl.)

Prostředky zajištění osob a věcí v trestním řízení

Zajištění osob

- Předvolání, předvedení
- Příkaz k zatčení, mezinárodní zatykač, evropský zatýkací rozkaz
- Zadržení podezřelého, zadržení obviněného
- Vazba
- Zákaz vycestování do zahraničí

Zajištění věcí

- Vydání a odnětí věci
- Zajištění peněžních prostředků na účtu banky
- Zajištění zaknihovaných cenných papírů
- Zajištění nemovitostí, jiné majetkové hodnoty, náhradní hodnoty
- Vrácení a další nakládání s věcí a jinou majetkovou hodnotou
- Prohlídky (domovní, osobní, atd.)
- Provádění důkazů v bytě, obydlí, jiných prostorách a na pozemku

- Zákaz nebo omezení nakládání s věcí u PO

Jiné úkony

- Zadržení a otevření zásilek, záměna a sledování
- Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Zajištění osoby obviněného a podezřelého

- Potřeba zajistit přítomnost osob důležitých pro trestní řízení

Zajištění osob:

- Předvolání a předvedení obviněného (§ 90)
- Zadržení obviněného a podezřelého (§ 75 - § 77)
- Zákaz vycestování do zahraničí (§ 77a)
- Vazba (§ 67 - § 74a)
- Příkaz k zatčení (§ 69)
- Příkaz k zadržení (§ 76a)
- Zákaz vycestování do zahraničí (§ 77a)
- Zadržení, předběžná vazba, vydávací vazba (§ 93 - § 94 a § 101 , § 166 zákona č. 104/2013 Sb.)
- Zadržení, předběžná vazba a předávací vazba (§ 204 a § 206 zákona č. 104/2013 Sb.)

Předvolání

- Nejběžnější způsob zajištění účasti obviněného, svědka, zástupce obviněné PO, apod. na procesních úkonech, provádí se zpravidla písemně do vlastních rukou obviněného
- Pořádková pokuta (do 50 000,-Kč, PO do 500.000,- Kč)

Předvedení

- Zpravidla po předchozím předvolání, upozornění
- Nedostavení se bez dostatečné omluvy
- Má formu opatření
- Nelze předvést znalce a tlumočníka
- Odlišné od předvedení ke zjištění totožnosti podle § 63 odst. 3, 4, § 64 odst. 1, 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (max. 24 hodin!)

Zadržení

- Zadržení obviněného (48 hodinová lhůta pro odevzdání soudu!)
- Zadržení podezřelé osoby (kýmkoli, policejním orgánem)
- Forma opatření, při propuštění soudem usnesení

Vazba

- Institut trestního řízení, kterým je obviněný na základě rozhodnutí soudu dočasně zbaven osobní svobody, aby mu bylo zejména zabráněno vyhýbat se trestnímu stíhání nebo trestu, mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání nebo pokračovat v trestné činnosti.

Důvody vazby

Obecné (důvodná obava):

- vazba útěková - § 67 písm. a)
- vazba koluzní - § 67 písm. b)
- vazba předstižná - § 67 písm. c)

Zvláštní (§ 68 odst. 1, 2):

- Úmyslný trestný čin, se sazbou nad 2 roky TOS
- Nedbalostní trestný čin, se sazbou nad 3 roky TOS

Výjimka (naplnění důvodné obavy)

(§ 68 odst. 3):

- Obviněný uprchl nebo se skrýval, nedostavuje se na předvolání, neznámá totožnost, působil na svědky, atd. nebo opakoval trestnou činnost, pro niž je stíhán, nebo v ní pokračoval nebo za ní byl v posledních 3 letech odsouzen nebo potrestán

tzv. „vazební novelou“ zvýrazněna **ochrana poškozeného**:

- ♦ omezení § 68 odst. 2 se neužijí pro úmyslný trestný čin, jestliže je dán důvod vazby podle § 67 písm. c) – předstižná vazba – a s přihlédnutím k povaze trestného činu vyžaduje vzetí do vazby účinná ochrana poškozeného (zejm. jeho života, zdraví nebo jiného obdobného zájmu)

Rozhodnutí o vazbě (§ 73b)

- O vzetí do vazby pouze soud, v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce
- Pokud je obviněný zatčen podle § 69 – rozhoduje o vazbě v řízení před soudem soudce
- O dalším trvání vazby nebo o změně důvodů vazby soud a v přípravném řízení na návrh státní zástupce soudce
- O propuštění z vazby v přípravném řízení státní zástupce
- Forma rozhodnutí je usnesení

Délka trvání vazby (§ 72a)

- lhůta se počítá ode dne, kdy došlo k omezení osobní svobody obviněného
- vazební věci jsou vyřizovány přednostně
- vazba může trvat pouze nezbytně nutnou dobu
- koluzní vazba max. do 3 měsíců
- celková doba vazby nesmí přesáhnout:
 - 1 rok (trestní stíhání pro přečin)
 - 2 roky (trestní stíhání pro zločin)
 - 3 roky (trestní stíhání pro zvláště závažný zločin)
 - 4 roky (trestní stíhání pro zvláště závažný zločin, za který lze uložit výjimečný trest)
- rozvržení vazby mezi přípravné řízení a hlavní líčení (1/3 přípravné řízení, 2/3 řízení před soudem)

Povinnost prověřovat trvání vazby:

- všechny OČTŘ průběžně (každé 3 měsíce povinnost kontrolovat trvání vazby a rozhodnout)
- pomine-li důvod vazby, musí být obviněný ihned propuštěn
- nepovede-li trestní stíhání k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, musí být obviněný ihned propuštěn
- obviněný má právo kdykoli žádat o propuštění

Vazební zasedání - § 73d až 73g

Nahrazení vazby

- záruka, slib nebo dohled
- peněžitá záruka

Příkaz k zadržení (§ 76a)

je-li dán některý z důvodů vazby

- podezřelému nelze doručit opis usnesení o ZTS
- tuto osobu nelze předvolat, předvést nebo bez odkladu zadržet
- soudce na návrh státního zástupce

Zákaz vycestování do zahraničí (§ 77a)

- trestní stíhání pro úmyslný trestný čin, se sazbou nad 2 roky TOS a nedbalostní trestný čin, se sazbou nad 3 roky TOS
- soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce
- odnětí cestovního dokladu
- OČTŘ zruší i bez návrhu, pominuly-li důvody pro jeho uložení
- obviněný má právo kdykoliv žádat o jeho zrušení
- přípustná stížnost

Zajištění věcí

- Povinnost k vydání věci (§ 78)
- Odnětí věci (§ 79)
- Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky (§ 79a - § 79b)
- Zajištění zaknihovaných cenných papírů (§ 79c)
- Zajištění nemovitosti (§ 79d)
- Zajištění jiné majetkové hodnoty (§ 79e)
- Zajištění náhradní hodnoty (§ 79f)
- Vrácení a další nakládání s věcí a jinou majetkovou hodnotou (§ 80 - § 81b)
- Domovní prohlídka (§ 82 - § 83)
- Prohlídka jiných prostor a pozemků (§ 83a)
- Osobní prohlídka (§ 83b)
- Vstup do obydlí, jiných prostor a na pozemek (§ 83c)
- Provádění důkazů v bytě, obydlí, jiných prostorách a na pozemku (§ 85c) – rekonstrukce, rekognice, prověrka na místě, vyšetřovací pokus

Jiné úkony

- Zadržení zásilky (§ 86)
- Otevření zásilky (§ 87)
- Záměna zásilky (§ 87a)
- Sledovaná zásilka (§ 87b)
- Odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88)

Předběžná opatření

- ♦ inspirace civilním procesem, ale faktické promítnutí zákona 45/2013 Sb. o obětech trestných činů, slouží k **prozatímní, dočasné úpravě poměrů mezi obviněným a poškozeným** - obětí trestného činu.
- ♦ Jejich obecným účelem je ochrana života, svobody, lidské důstojnosti obětí trestných činů(zejm. před prohlubováním primární viktimizace a prevenci před sekundární či opakovanou viktimizací), ochrana osob jim blízkých a společnosti jako celku,
- ♦ lze je uložit jen obviněnému, tedy musí být již zahájeno trestní stíhání, a to v jakékoliv formě,
- ♦ zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu a že jej spáchal obviněný (důvodnost trestního stíhání),
- ♦ existuje důvodná obava, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhán, anebo dokoná trestný čin, o který se pokusil nebo který připravoval nebo kterým hrozil (viz § 67 c) tr.ř.),
- ♦ uložení opatření vyžaduje potřeba ochrany zájmů (zejména života, zdraví, svobody a lidské důstojnosti) poškozeného, který je fyzickou osobou, osob mu blízkých nebo ochrany zájmů společnosti,
- ♦ účelu předběžného opatření nelze dosáhnout jinak.

Druhy PO

Předběžným opatřením může být obviněnému uložen jen konkrétní zákaz :

- ♦ styku s poškozeným, osobami jemu blízkými nebo s jinými osobami, zejména svědky,
- ♦ vstoupit do společného obydlí obývaného s poškozeným a jeho bezprostředního okolí a zdržovat se v takovém obydlí ,
- ♦ zákaz návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami,
- ♦ zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě,
- ♦ zákaz vycestování do zahraničí,
- ♦ zákaz držet a přechovávat věci, které mohou sloužit k páčání trestné činnosti,
- ♦ zákaz užívat, držet nebo přechovávat alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky,
- ♦ zákaz hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek,
- ♦ zákaz výkonu konkrétně vymezené činnosti, jejíž povaha umožňuje opakování nebo pokračování v trestné činnosti.

Rozhodnutí o OP a jeho trvání

- ♦ o uložení **předběžných opatření zákazu styku s určitými osobami, zákazu držet a přechovávat věci, které mohou sloužit k páčání trestné činnosti, zákazu užívat, držet nebo přechovávat alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky a zákazu her a sázek** rozhoduje předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce o jiných PS, v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce
- ♦ **předběžné opatření trvá**, dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, jímž řízení končí.

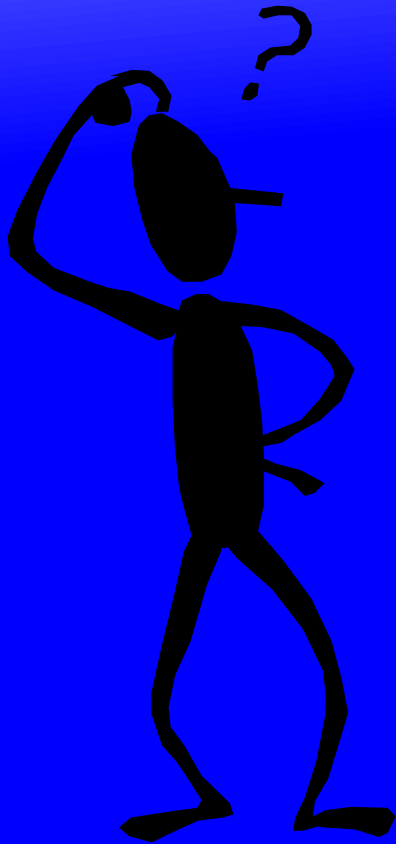
Porušení podmínek PO

- ◆ **neplní-li obviněný** podmínky uloženého předběžného opatření, může příslušný orgán činný v trestním řízení rozhodnout o :

- a) uložení pořádkové pokuty podle § 66,
- b) uložení jiného druhu předběžného opatření,
- c) vzetí obviněného do vazby.

**Nerespektování předběžných opatření a kriminalizace téhož jednání podle § 337 odst. 1 písm.a)d), § 337 odst. 2 TZ
???**

Dotazy?

Děkuji za pozornost.